

AMERİKAN BAŞKANLIK SEÇİMLERİNE DOĞRU-5 EKONOMİ POLİTİKALARI VE KÜRESEL YANSIMALARI

SADIK ÜNAY, ŞERİF DİLEK

AMERİKAN BAŞKANLIK SEÇİMLERİNE DOĞRU-5 **EKONOMİ POLİTİKALARI VE KÜRESEL YANSIMALARI**

SADIK ÜNAY, ŞERİF DİLEK

COPYRIGHT © 2016

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımını yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Uygulama: Hasan Suat Olgun
Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
Eyüp İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
ADAYLARIN EKONOMİ POLİTİKALARINA YAKLAŞIMI	9
GENEL EKONOMİ POLİTİKALARI	9
KORUMACILIK, ULUSLARARASI TİCARET VE GÖÇ	11
SAVUNMA HARCAMALARI	14
AR-GE, SANAYİ, TEKNOLOJİ VE ENERJİ	15
BÜTÇE DENGESİ, MALİ DİŐİPLİN VE FED	16
VERGİ POLİTİKALARI	17
SONUÇ: EKONOMİ POLİTİKALARININ KÜRESEL YANSIMALARI	20

YAZARLAR HAKKINDA

Sadık Ünay

Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans (1997), İngiltere'deki Manchester Üniversitesi'nde uluslararası ekonomi politik alanında yüksek lisans (1999) ve doktora (2005) eğitimi aldı. İngiltere'de Manchester, Birmingham ve Huddersfield; Türkiye'de ise Maltepe, Yıldız Teknik ve İstanbul Şehir üniversitelerinde uluslararası ekonomi politik dersleri verdi. *Kalkınmacı Modernlik: Küresel Ekonomi Politik ve Türkiye* (2013) ve *Neoliberal Globalization and Institutional Reform: Political Economy of Development Planning in Turkey* (2006) kitaplarını kaleme aldı. TİKA ve İslam İşbirliği Teşkilatı'na danışmanlık yaptı. Uluslararası ekonomi politik, kalkınma, sanayi-teknoloji politikaları ve Asya-Pasifik alanlarında uzmanlaşan Doç. Dr. Sadık Ünay'ın ulusal ve uluslararası dergilerde makaleleri yayımlandı. Kendisi halen *Daily Sabah* gazetesinde köşe yazarıdır.

Şerif Dilek

Lisans eğitimini Denizcilik-İşletme alanlarında 2009 yılında tamamladı ve 2012 yılında İstanbul Üniversitesi Deniz Ekonomisi alanından yüksek lisans derecesini aldı. Doktora eğitimine Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Ortadoğu Ekonomi Politikleri Anabilim Dalı'nda devam etmektedir. SETA İstanbul Ekonomi Direktörlüğü'nde araştırma asistanı olarak çalışmaktadır.

ÖZET

Amerika Birleşik Devletleri'nde 8 Kasım 2016 tarihinde gerçekleşecek başkanlık seçimlerinin sıra dışı bir atmosferde devam ediyor olması, seçim sonucunun tüm dünyada merak ve biraz da endişe ile beklenmesine yol açtı. Eski Dışişleri Bakanı ve Demokrat Parti adayı Hillary Clinton, ABD tarihinin ilk kadın başkan adayı olurken, karşısında Cumhuriyetçi Parti adayı ve siyasi arenada hiç kariyeri bulunmayan ultra zengin bir iş adamı olarak Donald Trump yer alıyor.

Başkan adaylarının vadettikleri ekonomi politikaları ABD içinde olduğu kadar uluslararası arenadaki yansımaları açısından da dikkat çekmekte. Hillary Clinton'ın ekonomi politikaları Obama yönetimini devam ettirmeyi öngördüğünden dolayı popüler vaatlerden uzakken, Trump'ın genel ekonomi politikalarında ise oldukça iddialı, popülist ve çelişkili ifadelerle rastlamak mümkün.

Bu çalışmada, ABD başkan adaylarının vadettikleri ekonomi politikalarının ekonomi politik perspektifinden analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda Hillary Clinton ve Donald Trump tarafından önerilen ekonomi politikalarının hayata geçirilmeleri halinde gerek ABD gerekse dünya ekonomisi için potansiyel yansımaları değerlendirilecektir.

**Bu çalışmada,
ABD başkan
adaylarının
ekonomi
politikalarına
yaklaşımı ve bu
politikaların hayata
geçirilmeleri
halinde gerek ABD
gerekse dünya
ekonomisi için
potansiyel sonuçları
değerlendirilecektir.**

GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) gerçekleşecek başkanlık seçiminin adayları Cumhuriyetçi Parti'den emlak zengini iş adamı Trump ve Demokrat Parti'den ABD tarihinin ilk kadın başkan adayı Hillary Clinton'ın önerdikleri ekonomi politikalarının içerikleri ve bu minvalde gerçekleşen münazaraları hayli ilginç bir seyir alıyor. Adayların sahneledikleri söz düellolarının en renkli kısımlarından birisini de benzer şekilde ekonomi politikaları oluşturuyor. Cumhuriyetçi Parti'nin adayı emlak zengini iş adamı Trump, sahip olduğu zenginliği bir güç ve refah kalkanı olarak kullanırken, toplumu daha iyisine layık olduğuna ikna etmeye çalışıyor. Trump genel anlamda siyaset için özelde ise muhafazakar Cumhuriyetçi Parti için kelimenin tam anlamıyla “dışarıdan” (*outsider*) biri. Daha önce seçilmiş bir görevde hiç bulunmamış ama New York gibi rekabetçi bir şehirde iyi para kazanmasını bilen ultra-kapitalist bir iş adamı figürü.¹ Eski Dışişleri Bakanı Clinton ise orta sınıfa hitap eden politikalarıyla kendisini emlak milyarderi Trump'tan ayırmaya çalışmakta, “Ben bir fabrika işçisinin torunu ve küçük bir esnafın kızıyım. Her ikisiy-

1. Birol Akgün, “ABD Başkanlık Seçimleri: Trump ve Clinton Yarışı”, SDE, 17 Mayıs 2016.

le de gurur duyuyorum” gibi duygusal çıkışları gündemde. Trump'ın fakirleri küstürmeden zenginleri güldürmeye çabalaması ve sık sık korku faktörüne başvurarak, “ABD bir üçüncü dünya ülkesine dönüşüyor” ve “Yüzde 5'lik işsizlik modern Amerikan siyasetinin en büyük aldatmacası” gibi söylemlerle kötümser bir tablo çizmesi, kendisinin ABD'yi yeniden “büyük” hale getireceğini taahhüt etmesi de not edilmeli.² Bir anlamda Trump kendisini iş bitirici bir girişimci, Clinton'ı ise yerleşik düzenin bir dişlisi olarak sunarken; Clinton kendini alın teri ile çalışıp çocuklarını okutabilmiş bir babanın kızı, Trump'ı da Amerikan sınıf atlama rüyasının düşmanı hırslı bir zengin iş adamı olarak çerçevelemeye çalışıyor. Dolayısıyla refah tartışmasını hem sağ hem sol popülizmin halkın çıkarının koruyuculuğunu iddia ettiği temel ve kimlik kurucu bir alan olarak öne çıkarıyor.³ Hillary Clinton'ın ekonomi politikaları Obama yönetimini devam ettirmeyi öngördüğünden dolayı çok iddialı ve popüler vaatlerden uzak iken, Trump'ın genel ekonomi politikalarında ise oldukça iddialı, popülist ve çelişkili ifadelerle rastlamak mümkün.

Trump, seçim kampanyasında “Make America Great Again” (Amerika'yı Yeniden Muazzam Kıl) mottosunu kullanarak mevcut durumdan duyduğu memnuniyetsizliği dışa vurmakta. Bu mottounun aynı zamanda, ABD'nin 1979 yılında yaşadığı yüksek işsizlik ve enflasyon (*stagflasyon*) neticesinde Ronald Reagan tarafından 1980 yılındaki Başkanlık seçimlerinde ekonominin tekrardan toparlanacağı vaadiyle kullanılmış olması hayli dikkat çekici.⁴ Trump'ın 2016 yılındaki başkanlık seçimlerinde Reagan'a referans atfederek kullandığı bu motto ekonomik ortama duyulan tepkinin sonucu olarak da okunmakta. Kamuyu yoklamaları ve analistler Trump'ın özellikle

2. “Clinton ve Trump'ın Karşılaştırmalı Ekonomi Politikaları”, AA, 15 Ağustos 2016.

3. “Clinton-Trump Başkanlık Tartışması”, *Gazete Duvar*, 1 Ekim 2016.

4. David Martosko, “Trump Trademark His Slogan 'Make America Great Again'”, *Daily Mail*, 12 Mayıs 2015; Colin Campbell, “Donald Trump Trademarked a Ronald Reagan Slogan and Would Like to Stop other Republicans from Using it”, *Business Insider*, 13 Mayıs 2015.

2008 krizi ile sarsılan ve bir daha tam anlamıyla eski gücüne kavuşamayan, dolayısıyla geleceğinden endişe duyan orta sınıftan ciddi destek aldığını ortaya koyuyor. Trump, Beyaz Amerikalılar (WASP) arasında derin ve güçlü bir gelenek olan milliyetçiliği, göçmen karşıtlığı (nativizm) ve son zamanlarda tüm bu duyguları yeniden harekete geçiren İslamofobik kesimlerin artan güvenlik kaygılarını temsil etmeyi amaçlıyor. Örneğin Meksika sınırına duvar örmeyi teklif ederken, Müslümanların ülkeden kovulması gerektiğini iddia edebiliyor.⁵

Başkan adayı Trump'ın rakibi olan Clinton, bir önceki başkanlık yarışında Obama'ya karşı başarısız oluşunu daha elit ve halktan uzak olmasına bağlayan eleştirilerden olsa gerek, bu seçimlerde vurgusunu orta sınıfın kalıcı refahı ve eşit bir büyüme üzerine yoğunlaştırıyor. Obama yönetimini devralmak isteyen Clinton, "Stronger Together" (Birlikte Daha Güçlü) sloganı ile mevcut başkanın mirasını devralacak olmasıyla itidalli ve popülizmden uzak bir siyasi ve ekonomik söylem üzerinden kitlelere hitap ediyor.

ADAYLARIN EKONOMİ POLİTİKALARINA YAKLAŞIMI

Genel Ekonomi Politikaları

ABD'de seçmenlerin oy tercihlerinde tarihsel olarak en önemli etken ekonomi. Eğer ekonomide işler yolundaysa ve sağlıklı bir büyüme ortamı varsa o zaman iktidar genelde değişmiyor. Eğer bir başkanın ilk döneminde ekonomide durgunluk yaşandı ve seçime böyle bir atmosferde girildiyse başkanın yeniden seçilme olasılığı ise çok düşük. (Jimmy Carter, 1980 seçimi). Ekonominin güçlü seyrettiği dönemlerde ise mevcut başkanın yeniden seçilme şansı çok daha yüksek (Ronald Reagan-1984 seçimi, Bill Clinton-1997 seçimi). Yine ekonomide gidişat iyiye aynı siyasi görüşün yönetiminin devam edeceğini de kaba-

ca varsayabiliriz. Dolayısıyla seçim sonuçlarını öngörmek için ABD siyasetindeki güncel tartışmalar kadar ABD ekonomisinin durumunu da tartışmak gerekir.⁶

Trump neoliberal ekonomi anlayışına sadık kalarak; ekonomik büyümenin gerçekleşmesi, istihdamın genişlemesi ve böylece refahın artması için öncelikle zenginliğin önündeki engellerin kaldırılması gerektiğini vurguluyor. Ona göre vergi indirimleri ve sermayeyi kısıtlayan çeşitli düzenlemelerin kaldırılmasıyla zenginlerin eli rahatladıkça ekonomiye yatırım yapacaklar ve böylece ek istihdam yaratılacak. Hükümetin teşviklerle cebine para koyduğu ve önünü açtığı zenginlerin yatırımla zenginliklerini yavaş yavaş tabana yayacaklarını ileri süren bu yaklaşıma ekonomide "aşağıya sızma" (*trickle-down*) yaklaşımı adı veriliyor. Hillary Clinton ise kocası Bill Clinton'ın başkanlık yaptığı, 1990'ların ortasından beri oluşan ve kurumsal düzenlemenin piyasa işleyişi için vazgeçilmez olduğunu kabul eden neo-Keynesyen bir yaklaşım öneriyor. Neoklasik "aşağıya sızma" yaklaşımına karşı bu kurumsal yaklaşım ekonomik büyümenin hükümetin eğitim, sağlık ve araştırma geliştirmeyi desteklemesi tezine dayanıyor. Yani asıl mesele hükümetin zenginlere mi yoksa orta sınıfa mı gelir transferi yapacağı (ABD'de ana akım söylemin işçi sınıfını da orta sınıf kabul ettiğini belirtmek lazım).⁷

Hillary Clinton, Demokratlar arasında hala etkili bir figür olan eşi Bill Clinton'ın başkanlık dönemi boyunca ekonomi alanında gerçekleştirdiği istihdam yaratma ve ekonomik büyüme performansını kendi başkan adaylığı için avantaja çevirmeye çalışıyor. Bill Clinton'ın özellikle denk bütçe, 22,7 milyon kişiye istihdam ve 7,7 milyon insanı yoksulluktan uzaklaştırması önemli bir ekonomik başarı olarak lanse ediliyor. Böylece Hillary Clinton, ekonomiyi canlandırma sorumluluğunu eşine vereceğini açıklarken bu işi daha

5. Akgün, "ABD Başkanlık Seçimleri: Trump ve Clinton Yarışı".

6. "ABD Başkanlık Seçiminin Olası Etkisi", *Finans Gündem*, 3 Mayıs 2016.

7. "Clinton-Trump Başkanlık Tartışması".

önce nasıl iyi yaptığını da resmetmekte.⁸ Clinton, sadece üst sınıfın değil herkesin yararına bir ekonomi inşa edilmesini, yeni istihdam alanları yaratılarak gelir artışı ile orta sınıfın güçlendirilmesini savunmakta. Bu vurguyu yapan Clinton özellikle küçük işletmelere birçok alanda yeni istihdam alanı yaratma amacıyla teşvikler verileceğini belirtiyor.⁹

Trump, başkan olması durumunda alacağı ilk kararlardan birinin, Başkan Obama'nın yaptığı sağlık reformunu (Obamacare) yürürlükten kaldırmak olacağını ifade ederek 2 milyon kişiye daha istihdam sağlayacağını kaydetmekte.¹⁰ Trump, sağlık reformunu (Obamacare) kaldırma ve serbest piyasa şartlarında bir sağlık politikası önerisinde bulunmakta, Clinton ise Obama'nın sağlık politikasının devam edeceğini vadediyor.¹¹

Küresel finans krizinden sonra yürürlüğe giren, yatırımcıları riskli davranışlar, finansal kayıplar ve suistimallerden korumayı amaçlayan Dodd-Frank Yasası başkan adaylarının üzerinde durduğu bir başka konu. Bu yasa ile finansal kuruluşların düzenleme ve denetlenmesine yönelik önemli değişiklikler getirildi. Clinton ilgili yasayı koruyacağını ve yüksek frekanslı alım-satım işlemleri gibi bazı faaliyetlere yeni kısıtlamalar getirmeyi planladığını ifade etti. Trump ise Dodd-Frank'in tamamen kaldırılmasını isteyerek aşırı regülasyonların ülkeyi her yıl 2 trilyon doların üzerinde zarara uğratarak ekonominin yüzde 25 daha küçük kalmasına neden olduğunu savunuyor. Trump'ın aşırı regülasyonu "gemi çapası"na benzettiği şu sözleri bu konudaki görüşünü özet-

liyor: "Artık bizi dibe çeken bu çapadan kurtulma zamanı geldi. Regülasyonları olabildiğince azaltacağım."¹²

Kredi derecelendirme şirketi Moody's, Trump'ın vaatlerini yerine getirmesinin 3,5 milyon Amerikalıyı işsiz bırakacağını ve bunun da ABD'nin uzun süreli resesyona sürükleyeceğini bildirirken, Clinton'ın programının ise ekonomiyi daha güçlü kılacağını ileri sürmüştür.¹³

Federal asgari ücret, Clinton ve Trump'ın politikalarının birbirinden ayrıldığı bir başka ana başlık. Demokrat Clinton saat başına 7,5 dolar olan federal asgari ücretin 12 dolara çıkarılmasını teklif ediyor. Trump ise birçok konuda olduğu gibi asgari ücret konusunda da sürekli değişen çelişkili açıklamalarda bulunuyor. Kasım 2015'te katıldığı bir tartışma programında ABD'de ücretlerin çok yüksek olduğundan yakınan Trump, geçen Mayıs ayında ise "İnsanlar nasıl saat başına 7,5 dolarla geçiyor bilmiyorum. Bu açıdan ücretlerde belirli bir ölçüde artış görmek isterim" demişti. Daha sonra asgari ücret artışının eyalet yönetimlerine bırakılması gerektiğini savunan Cumhuriyetçi adayın en güncel teklifi ise federal asgari ücretin 10 dolara çıkarılması. Bununla birlikte her iki aday, New York gibi yaşam maliyeti yüksek olan bölge ve şehirlerde yerel yönetimlerin daha yüksek asgari ücret uygulayabilmesini destekliyor.¹⁴ Trump'ın aksine Clinton'ın duruşunun asgari ücretlerin saatlik 12 dolara yükseltilmesi konusunda net olması, birçok ekonomistin bu miktarın işten çıkarmaları artıracığını düşünmesine sebep oluyor. Buna mukabil Clinton'ın vaatleri ise şu şekilde: "Asgari ücreti artırmalıyız, iyi maaşlı istihdam olanakları yaratmalıyız ve sadece zenginler değil, herkes için çalışan bir ekonomi

8. Amy Chozickmay, "Hillary Clinton Shapes Potential New Role for Bill Clinton", *New York Times*, 16 Mayıs 2016.

9. "Stronger Together: Hillary Clinton's Plan for An Economy That Works for Everyone, Not Just Those at the Top", <https://www.hillaryclinton.com/briefing/factsheets/2016/08/11/stronger-together-hillary-clintons-plan-for-an-economy-that-works-for-everyone-not-just-those-at-the-top-2>, (Erişim tarihi: 11 Ekim 2016).

10. "Clinton ve Trump'ın Ekonomi Yarışı", *Dünya*, 11 Haziran 2016.

11. "Snapshot of Where Hillary Clinton and Donald Trump Stand on Seven Health Care Issues", *The Kaiser Family Foundation*, 23 Eylül 2016. <http://kff.org/health-reform/issue-brief/snapshot-of-where-hillary-clinton-and-donald-trump-stand-on-seven-health-care-issues/#healthinsurance>, (Erişim tarihi: 10 Ekim 2016).

12. "Clinton ve Trump'ın Karşılaştırmalı Ekonomi Politikaları".

13. Jeff Cox, "Moody's: Clinton Will Make Economy 'Stronger' vs. Trump Recession", CNBC, 1 Ağustos 2016.

14. "Clinton vs. Trump: Where They Stand on Economic Policy Issues", *The Wall Street Journal*, <http://graphics.wsj.com/elections/2016/donald-trump-hillary-clinton-on-the-economy>, (Erişim tarihi: 10 Ekim 2016); "Clinton ve Trump'ın Karşılaştırmalı Ekonomi Politikaları", AA, 15 Ağustos 2016.

inşa edelim. Orta sınıftan vergilerini azaltacağım, varlıklı Amerikalıların kendi paylarını adilce ödemesini sağlayacağım, altyapıya ve eğitime yatırım yapacağım.”¹⁵

Her iki aday da yılbaşından bu yana yüzde 4,9 oranında seyreden işsizliği düşürmekte kararlı iken farklı yöntemlerle seçmeni ikna etmeye çabalamaktalar. Donald Trump’ın istihdam planı farklı sektörleri daha fazla insanı işe almak konusunda teşvik etmek üzerine kurulu. Trump’a göre altyapı yatırımları, ticari açığın azaltılması, vergilerin düşürülmesi ve regülasyonların kaldırılması şirketleri daha fazla istihdam sağlamaya yöneltecek. Ülkede sadece üretim sektöründe 2000’den bu yana 5 milyon kişi işsiz kaldı. Bunda teknolojik gelişmelerin insan gücünün yerini almış olmasının büyük payı var. Clinton ise istihdam sorununa spesifik çözümlerle yaklaşıyor. Ona göre zengin Amerikalılardan kesilecek vergi gelirleriyle iş eğitimlerine ağırlık vermek, diğer projelerinde ise altyapı masrafları ve yeni enerjiye yapılan yatırımları artırmak önem arz ediyor. Ayrıca kadınların ve azınlıkların iş gücüne katılımını artıracak politikalarla ülkede giderek artan gelir eşitsizliğinin önüne geçilebileceğine inanıyor. Clinton nitelikli eğitimi, göç reformu ve altyapı yatırımlarıyla iş gücünü artırmayı ve verimliliği güçlendirmeyi hedeflediğini vurgularken, bu program çerçevesinde altyapı harcamalarının ülkenin iş yapılabilirlik rekabeti ve verimliliğini kuvvetlendireceğini öngörüyor. Trump başta Çin olmak üzere Asya ülkeleri ve Meksika’ya kayan iş olanaklarını yeniden ABD’ye getireceğini söyleyerek, bunun asgari ücreti kendiliğinden 15 doların üzerine çıkaracağını öne sürüyor.¹⁶

Korumacılık, Uluslararası Ticaret ve Göç

Ticari ve finansal küreselleşmenin merkezi olarak dünyada önemli bir konumda olduğu bilinen ABD için, Trump’ın başkan seçilme-

si durumunda liberal ticaret yaklaşımından uzaklaşacağı endişeleri seslendiriliyor. Trump ile popülizmin dozu her geçen gün artış gösterirken, aynı anda küreselleşmeye karşı içeriden eleştiriler getirilmekte. Trump’ın genel politikaları değerlendirildiğinde; ülke içinde yabancı ve göçmen karşıtlığının yanı sıra İslamofobik söylemler üzerinden içine kapalı bir ülke resmi çizilmekte. Ticaret ve emek piyasası ile alakalı olarak ise küreselleşmeye dair daha temkinli ve kontrollü bir politikadan dem vurulmakta. Trump’ın İran ile yapılan nükleer anlaşmanın iptal edilmesi, Meksika sınırına duvar örülmesi, Çin’in hırsız olarak suçlanıp daha fazla üzerine gidilmesi ve kayıtsız göçmenlerin sınır dışı edilmesi gibi küreselleşme ve entegrasyonun tersine söylemleri endişe verici bulunuyor.

Clinton’ın ekonomi politikaları genel olarak çok iddialı ve popüler vaatlerden uzak iken, Trump’ın ekonomi politikalarında ise oldukça iddialı, popülist ve çelişkili ifadelerle rastlamak mümkün.

Trump, seçim kampanyasının merkezine Clinton’ı zayıf düşürmek için eski ABD Başkanı olan eşi Bill Clinton üzerinden yıpratmayı da yerleştirdi. Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (The North American Free Trade Agreement-NAFTA) için Bill Clinton’ın yaptığı en kötü ticari anlaşma olarak eleştiri getiren Trump, Hillary Clinton’ı da tarihteki en büyük bölgesel ticari anlaşma olan Pasifik Ülkeleri İşbirliği’nin (Trans-Pacific Partnership-TPP) onaylamasını beklediğini iddia ederek suçlamakta.¹⁷

Trump, NAFTA’nın fabrikaları Meksika’ya kaçırdığını söyleyerek istihdam kaybı yaşandığını dile getiriyor. Benzer şekilde görüşmeleri devam

15. “Hangisinin Ekonomi Silahı Kazanacak? Trump mı Clinton mu?”, Business HT, 11 Ağustos 2016.

16. “Hangisinin Ekonomi Silahı Kazanacak? Trump mı Clinton mu?”; “Clinton ve Trump’ın Ekonomi Yarışı”.

17. C. Eugene Emery Jr., “Donald Trump: My Trans-Pacific Partnership Opposition Made Hillary Clinton Change Her Stance”, *Politifact*, 27 Eylül 2016, <http://www.politifact.com/truth-o-meter/statements/2016/sep/27/donald-trump/donald-trump-my-trans-pacific-partnership-oppositi>, (Erişim tarihi: 10 Ekim 2016).

eden TPP anlaşmasının da ABD için felaket olduğunu söyleyerek seçildiği takdirde hem TPP hem de Avrupa Birliği Yatırım Ortaklığı Anlaşması'nın (The Transatlantic Trade and Investment-TTIP) askıya alınacağını yani feshedileceğini seçmenlerine taahhüt ediyor. Trump aynı zamanda Clinton'ın geçmişte NAFTA gibi "istihdam imkanlarını öldüren" ticaret anlaşmalarını desteklediğini belirterek,¹⁸ Demokrat adayın başkan seçilmesi halinde şimdi karşı çıkmasına rağmen TPP anlaşmasını da onaylayacağını ileri sürüyor. NAFTA'nın başta otomobil sektörü olmak üzere binlerce iş pozisyonunun kaybolmasına yol açtığını savunan Trump, bir zamanlar otomobil üretiminin başkenti olarak tanımlanan ancak daha sonra fabrikaların bir bir kapanmasıyla iflas bayrağını çeken Detroit hakkında ise "Detroit hala Clinton'dan özür dilemesini bekliyor. Clinton da felaketti, Obama da felaketti" demektedir. TPP'nin yürürlüğe girmesinin ekonomi üzerinde yıkıcı etkileri olacağını iddia eden Trump, Clinton'ın bu yüzden durdurulması gerektiğini iddia ediyor.¹⁹

Diğer yandan Trump ABD'nin en büyük ticari ortaklarından olan Meksika'ya karşı ileri sürdüğü eleştirilerin benzerini de Çin'e karşı dile getirmekte. Çin'in ticaret politikasını eleştiren Trump, Çin ürünlerine karşı yüksek gümrük vergisi alınmasını talep ediyor. Benzer şekilde dünyanın en büyük ithalat pazarı olan ABD, dünya ekonomisinin büyüme hızında da önemli bir belirleyici faktör. Almanya için de ABD ihracata yönelik en önemli dış pazarlardan birisini oluşturuyor. Almanya 2015 yılında ABD'ye 114 milyar avro ürün satışı gerçekleştirirken, ABD'nin Almanya'ya yönelik ticaret hacmi de 59 milyar avronun üstündeydi. Alman şirketleri de Trump'ın ön seçim konuşmalarındaki popülist, kapalı ve korumacı fikirleriyle uygu-

lamayı planladığı ticaret politikasından endişe duymaktalar.²⁰ Trump, ABD'nin Çin, Almanya, Rusya ve Güney Kore gibi ülkelere kaptırmış olduğu zenginliği tekrar ülkesine çekmek amacıyla serbest ticaret politikasından vazgeçerek Meksika'ya yüzde 35, Çin'e yüzde 45 ve diğer ülkelere başka oranlarda bir kota ve gümrük tarifesi uygulayarak ekonomiyi canlandıracağını ve artan işsizlik oranını azaltarak vatandaşlarına istihdam yaratacağını ifade ediyor.²¹

Hillary Clinton ise Trump'ın ABD sınırını geçen mallara uygulayacağı bu vergilerin bir gümrük savaşına yol açacağını söylüyor. Örneğin Meksika'yla gümrük uygulamasının değişmesi, Amerikalı tüketicilerin ABD mallarına daha fazla yöneleceği anlamına gelse de Meksika'nın da benzer yöntemi ABD'ye uygulaması kaçınılmaz. Bu durum 2015'te 267,2 milyar dolarlık Amerikan malı alan Meksika ile ABD arasında ekonomik bağı zayıflatabilir. Ticari anlaşmalar konusunda ise Clinton seçim kampanyasının başından bu yana bir ileri bir geri hareket ediyor. Daha önceleri TPP'yi destekleyen Clinton bunun yine de ABD için en iyi anlaşma olduğunu düşünmüyor. Daha çok ülke içindeki üretimi artırmaya odaklanan Clinton ithalatı kısıtlamak yerine ABD'de şirket kuran firmalara vergi teşviki vadediyor.²² Bundan dolayı Trump'ın ekonomi politikalarında özellikle Meksika ve Çin'e yönelttiği sert eleştirilere karşılık olarak bu ülkelerin de karşı politikalarla cevap vermesinin küresel bir ticaret savaşını başlatabileceği ileri sürülüyor. Barack Obama'nın ekonomik danışmanlığını da yapmış olan Bill Clinton kabinesinin Maliye Bakanı Lawrence Summers, Trump'ın başkan olması durumunda 18 ay içinde uzun süreli bir durgunluk yaşana-

18. "Clinton Has Supported Job-Killing Trade Deals Like Nafta and Tpp", 11 Ağustos 2016: <https://www.donaldjtrump.com/press-releases/clinton-has-supported-job-killing-trade-deals-like-nafta-and-tp>, (Erişim tarihi: 10 Ekim 2016).

19. "Trump'tan Büyük Vergi İndirimi Vaadi", AA, 8 Ağustos 2016.

20. "Why German Business is Afraid of Donald Trump", 22 Temmuz 2016, http://www.thestrategist.media/Why-German-business-is-afraid-of-Donald-Trump_a1545html, (Erişim tarihi: 11 Ekim 2016).

21. "Assessing Trade Agendas in the US Presidential Campaign", The Peterson Institute for International Economics, Eylül 2016, <https://piie.com/system/files/documents/piieb16-6.pdf>, (Erişim tarihi: 11 Ekim 2016).

22. "Hangisinin Ekonomi Silahı Kazanacak? Trump mı Clinton mı?".

cağını ve ABD'yi korkunç bir geleceğin bekleyeceğini ifade ederken, Trump'ın söylediklerinin yarısını dahi yapmasının, büyük depresyon sonrasında en büyük ticaret savaşını başlatacağını iddia ediyor.²³

Trump ülkenin hak ettiği yeni nesil yollar, köprüler, tüneller, demiryolları, limanlar ve havalimanları inşa edeceğini ileri sürmekte. Bunu yaparken de yollarda seyahat eden arabaların Amerikan, şehirleri arasında sefer yapan uçakların Amerikan, denizlerde devriye seyir eden gemilerin Amerikan, yükselecek yeni gökdelenlere gönderilecek çeliğin Amerikan ve bu ulusun omurgasına yerleştirilecek çeliğin de Amerikan tasarımı ve ürünü olacağını vadedmekte. Bunun ise Amerikalıların sahip olduğu güç ve enerji sayesinde kendi elleriyle ve Amerikalı işçi istihdam ederek ülkenin yeniden yapılandırılacağını ileri sürmekte. Trump, kendi politikalarının rakipleriyle ayrışmasının temelinde ABD çıkarlarının birincil önceliği olduğunu ifade ederken, "Globalizm değil Amerikanizm"e inandığını vurguluyor.²⁴ Bunun anlamının ulusal milliyetçilik ve korumacılığın popülizme bürünmüş hali olduğu açık.

Ekonomi politikalarındaki ifadelerinde ABD'yi çok uluslu ticari anlaşmaların dışına çıkarmaya çalışacağını ya da şartların tekrar müzakeredileceğini ileri süren Trump, Çin ve Meksika'ya özellikle mal ve hizmetlere yönelik yüksek gümrükler uygulanacağını söylemekte. Bu tepkinin karşılığında muhtemelen ABD ürünlerine karşı olabilecek bir reaksiyon geleneksel ticaret sektörleri olmak üzere yeni nesil ticaret savaşlarının başlamasına sebebiyet verebilir. Peterson Enstitüsü tarafından yeni yayımlanan bir rapora göre Trump'ın Beyaz Saray'da göreve başlaması ve seçim kampanyasında belirttiği ticari politikaları

takip edip Meksika ve Çin ile ticari savaş başlatması, ABD'de 4 milyon kişinin işini kaybetmesine ve ülkenin ekonomik durgunluğa girmesine sebebiyet verebilir.²⁵

Clinton göç politikasında daha kapsayıcı bir reformu öngörürken, Trump ise daha dışlayıcı ve kutuplaştırıcı bir reform politikasını öne çıkarmaktadır.

11,6 milyon kayıtsız göçmenin olduğu ABD'de, başkanlık yarışında adaylar vaatleriyle seçmenlerini etkilemeye çalışıyor. Donald Trump'ın söylemlerine yansıdığı şekilde vaatleri arasında Meksika sınırına duvar örmek ve ABD'deki yaklaşık 11 milyon kaçak göçmeni sınır dışı etmek bulunuyor. Diğer yandan kaçak göçmenlerin ülke ekonomisine zarar vereceği, sosyal güvenlik giderlerinin artmasına yol açacağı ve vergi ödeyen 7 milyon tüketicinin ülkeden çıkarılmasının krize yol açabileceği belirtiliyor. Ekonomi uzmanları da göçmenlere uygulanması planlanan politikaların ABD'nin milli gelirini düşüreceğini belirtiyorlar.²⁶ Trump, göç ile mücadelede daha fazla sayıda mültecinin sınır dışı edilmesi ve daha sıkı bir sınır güvenliği sağlanması yoluyla göçün engelleneceği iddia etmekte. Göçmenlerin "truva atı" gibi ülkeye girerek içeriden saldırı düzenleyebileceklerini öne süren Trump, Meksika sınırından ülkeye uyuşturucu sokulduğunu söyledi. Trump çoğu kaçak göçmenin suç işlediğini belirtti.²⁷ Meksika sınırına büyük bir duvar inşa edeceğini iddia eden Trump, bu yolla kaçak ve yasa dışı göçün önüne geçeceğini, bunun yolunun da sınır güvenliği olduğunu savun-

23. "The Economic Consequences of a Donald Trump Win Would Be Severe", *Financial Times*, 5 Haziran 2016.

24. "Read Donald Trump's Economic Speech in Detroit", *Time*, 8 Ağustos 2016; Aaron Blake, "Donald Trump's Strategy in Three Words: 'Americanism, Not Globalism'", *Washington Post*, 22 Temmuz 2016; William F. Jasper, "Trump: 'Americanism, Not Globalism, Will Be Our Credo'", *New American*, 22 Temmuz 2016.

25. David Nakamura, "Post Politics the Effect of Trump's Trade Policies? Trade Wars with China, Mexico That Could Cost U.S. 4 Million Jobs, Report Says", *Washington Post*, 19 Eylül 2016.

26. Jeffrey Michels, "Trump ekonomik vaatlerini yerine getirebilir mi?", *Deutsche Welle*, 29 Temmuz 2016.

27. "ABD Başkanlık Seçimi 2016: 5 Soruda Clinton-Trump Tartışması", *BBC*, 27 Eylül 2016.

makta. Trump, inşa edilecek duvarın masrafını da Meksikalıların ödeyeceğini belirtmiş, bunu da yasa dışı olarak çalışanların ücretlerinden yapılan ödemelerden toparlanacağını, Meksikalı CEO ve diplomatların vize ücretlerine yansıtılacağını ve her yıl Meksikalılar için hazırlanan 1 milyon sınır geçiş kartlarındaki ücret artışından karşılanacağını vurgulamıştır. Aynı zamanda NAFTA kapsamındaki Meksikalı işçi vize ücretlerine ve ABD limanlarındaki giriş ücretlerinde artışların yaşanacağını belirtmiş, diğer bir seçenek olarak da vergi tarifelerinin artırılması ve dış yardımın kesilmesini öne sürmüştür.

Clinton sınır dışı yardımına daha kolay ulaşım ama daha fazla vatandaşlığa almak yolunda bir göç politikasını seçmenlerine anlatmaya çalışmaktadır. Clinton vatandaşlık yolunu desteklerken, yurttaşlığa kabulü teşvik etme sözü vererek maliyetleri hafifletme yoluyla mümkün olduğunca daha hızlı ve kolay bir yolu hazırlayacaklarını anlatmaya çalışmaktadır.²⁸ Clinton göçmenlerin ABD'yi daha genç ve dinamik tutacağını, göç reformu sayesinde de ekonomik büyümeyi sağlayacağını iddia etmektedir. Clinton'ın göç politikasında daha kapsayıcı bir reformu öngördüğü, Trump'ın ise daha dışlayıcı ve kutuplaştırıcı bir reform politikasına sahip olduğu söylenebilir.

Savunma Harcamaları

Trump, Çin ve Kuzey Kore'ye karşı Japonya ve Güney Kore'nin ABD'ye bağlı olmaları yerine kendi nükleer programlarını geliştirmelerine izin vereceklerini açıkladı. DEAŞ'a karşı askeri ve maddi yardımda bulunmayan Suudi Arabistan ile diğer koalisyon üyelerinin petrolünü boykot edeceğini belirtmektedir. Trump, ABD'nin müttefikleri ve güvenlik iş birliklerini eleştirerek güvenliğini sağladıkları ülkelerin ödeme yapmadıklarını, tüm harcamalarını kendilerinin üstlendiklerini ve müttefiklerin payına düşeni öde-

28. Steven Klett, "Where Clinton and Trump Stand on Immigration Reform", *Epoch Times*, 23 Ağustos 2016; Meredith Hoffman, "Everything You Need to Know About Hillary Clinton's Immigration Plans", *VICE*, 28 Haziran 2016.

mediğini ifade etmiştir. Japonya, Güney Kore ve Suudi Arabistan'ı korudukları halde bu ülkelerin hiçbir maliyeti üstlenmediklerini eleştiren Trump, ABD'nin herkesi koruyamayacağını da kaydederek dünyanın polisi olamayacaklarını ve kendilerine ödeme yapılmadan kimseye yardım edemeyeceklerini ifade etmiştir.²⁹

Dünyadaki en büyük tehdidin iklim değişikliği değil nükleer tehdit olduğunu da söyleyen Trump, İran ile yapılan anlaşmanın çok kötü olduğunu ve anlaşmayla bu ülkenin daha da güçlendiğini savunmakta. Trump'ın İran ile varılan nükleer anlaşmaya ilişkin eleştirilerine cevap veren Clinton ise bu ülkeye yönelik bütün yaptırımları desteklediğini ve bu yaptırımlar sayesinde İran'ın müzakere masasına oturmak zorunda kaldığını belirtiyor. Diğer ülkelerin nükleer silahlara sahip olmasının Trump'ın umurunda dahi olmadığını ileri süren Clinton, "Trump'ın nükleer silahlar konusundaki ukala tavrı son derece tedirgin edici" değerlendirmesinde bulunuyor.³⁰

Trump kurumsallaşmış ittifaklara şüpheyle baktığı mesajını vererek aslında Bush'un tek taraflı diplomasisini onayladığını gösteriyor. Bush'un Irak Savaşı'na karşı olduğunu iddia etse de, Trump'ın bu pozisyonu Irak Savaşı'nı Senato'da ayakta alkışlayarak onaylayan Clinton'ı köşeye sıkıştırmak için benimsediği açık. Trump'ın Bushvari bir ittifak anlayışında olduğunu kanıtı şu iki cümlede gizli: "NATO hakkında çok düşünmedim", "Bize milyonla araba satan Japonya gibi bir devî savunamayız." Trump'a göre ABD küçük müttefiklerini koruyacaksa onlar da bunun karşılığını ödemeli. ABD'nin, AB'nin bağımsız bir askeri güç oluşturmasını engellemesi,

29. Aaron Short, "Trump Says Allies Must Start Paying for 'American Protection'", *New York Post*, 26 Mart 2016; David E. Sanger ve Maggie Haberman, "In Donald Trump's Worldview, America Comes First, and Everybody Else Pays", *New York Times*, 26 Mart 2016; "Donald Trump on Foreign Policy", http://www.ontheissues.org/2016/Donald_Trump_Foreign_Policy.htm, (Erişim tarihi: 13 Ekim 2016).

30. "Clinton ve Trump Canlı Yayında Karşı Karşıya Geldi", *Dünya*, 27 Eylül 2016.

TABLO 1. TEKNOLOJİ VE İNOVASYON POLİTİKASINA YÖNELİK BAŞKAN ADAYLARININ GENEL YAKLAŞIMLARI

	Özel sektörün inovasyon ajandası ve teknoloji uygulaması için hükümetin aktif bir işbirliği içerisinde olması	Genel olarak teknoloji ve inovasyon politikasında spesifiklik ya da odak noktası eksikliği sorunu. Geleneksel üretimde olduğu gibi, sektör merkezli politikaları yayma	
HILLARY CLINTON	“Yer ve kişi” ekonomik fırsatlarına ilişkin temel sosyal hedeflere ulaşmak konusunda inovasyon politikasına odaklanma	Kurumlar vergisinde belirgin bir azaltma dahil olmak üzere genel olarak iş vergileri ve düzenlemelerin (regülasyon) azaltılması yönünde muhafazakar konumda olma	DONALD J. TRUMP
	Teknolojik ekonomi için bazı düzenlemeleri destekleme aynı zamanda diğer alanlarda daha akıllı düzenlemeleri vurgulama	Yüksek becerili göçle ilgili belirsiz bir pozisyonda olma	
	STEM eğitimi ve yüksek becerili göçü destekleme	Güçlü bir iç güvenliği destekleme	
	İnovatif ABD şirketlerinin küresel piyasalarda rekabetçi olabilmelerine imkan verecek politikalara daha az vurgu yapma	Mevcut ticari anlaşmaların tekrardan müzakere edilmesi yoluyla ticari uygulamaları ve yeni-korumacılığı güçlendirme	
	Ticaret uygulamalarını güçlendirme		

Kaynak: “Clinton vs. Trump: Comparing the Candidates’ Positions on Technology and Innovation”, ITIF, Eylül 2016, http://www2.itif.org/2016-clinton-vs-trump.pdf?_ga=1.244182213.1128733756.1476978902, (Erişim tarihi: 10 Ekim 2016).

Obama’nın Okinawa’da yeni bir üsse karşı çıkan Japonya Demokratik Partisi hükümetini alenen azarlaması ve aşığılaması küçük müttefiklerin ödeme yapmadığı iddiasını çürütüyor. Güney Kore ve Japonya’daki Amerikan müttefiklerine ABD’nin yaptığı anlaşmalara sadık kalacağı mesajını veren Clinton, başkanlık koltuğuna oturmuş gibi davranıyor.³¹

AR-GE, Sanayi, Teknoloji ve Enerji

Clinton ve Trump’ın teknoloji ve inovasyona yönelik önerileri birbirinden oldukça farklı. Teknoloji ve inovasyona yönelik politikalarıyla Clinton Silikon Vadisi’ni hatırlatan bir liste ortaya koymakta; Trump ise ticaret, çalışma ve güvenliği destekleyen politikaları açıklamakta. Clinton, önemli ve dikkat çekecek bir başlık altında teknoloji ve yenilik girişimciliği üzerine sunduğu detaylı önerisinde federal hükümetin; yeni iş kuranlara (*capital for startups*) özellikle de mevcut büyük sermaye bölgeleri dışında kadınlar ve küçük azınlık girişimciler tarafından yürütülenlere sermayeye erişimi artırmak konusunda

31. “Clinton-Trump Başkanlık Tartışması”.

yardım edilmesini savunuyor. Clinton aynı zamanda eğitime yoğun bir şekilde odaklanmakta, dijital altyapının geliştirilmesini desteklemekte. Trump’ın genelde göçmen ve ticaret eksenli duruşu sebebiyle Clinton’a göre daha az teknoloji dostu olarak tanımlanabilirken bunun inovasyonu boğabileceği ifade edilmekte.³² Bunun için de içlerinde Apple, Ebay, Qualcomm ve Twitter gibi küresel ölçekte faaliyet gösteren yüzden fazla kurumun yönetici, kurucu ve CEO’ları bir mektup yayımlayarak Trump’ın başkan seçilmesinin felaket olacağını açıkladılar.³³ Trump yaklaşımını korumacı olmaktan ziyade adil bir ticaret olarak tanımlamakta ve teknoloji dostu olarak gösterilebilecek bu tek örnekte Çin ile teknoloji paylaşımını durdurmak ve yerel ortaklarla patentleri paylaşmak suretiyle Çin piyasasına girilmesini önermekte.³⁴

32. David Z. Morris, “Comparing Trump and Clinton on Tech Policy”, *Fortune*, 23 Temmuz 2016.

33. Leena Rao, “Technology Leaders Call Trump a ‘Disaster For Innovation’”, *Fortune*, 14 Temmuz 2016; Alec Ross, “An Open Letter from Technology Sector Leaders On Donald Trump’s Candidacy For President”, *Huffington Post*, 15 Temmuz 2016.

34. Morris, “Comparing Trump and Clinton on Tech Policy”.

Amerikan Bilgi Teknolojileri ve İnovasyon Vakfı (Information Technology and Innovation Foundation-ITIF) teknolojik inovasyonun ulusal rekabet edilebilirlik ve gelirin büyümesine yaptığı katkının çok önemli olmaya devam edeceği üzerine ABD 2016 başkan adaylarının bu konudaki politik ajandalarını analiz eden bir rapor yayımladı. AR-GE'den gelişmiş üretim, internet ve dijital ekonomiye kadar yapılan incelemede Trump'ın bürokratik engelleri azaltmaya, Clinton'ın ise hükümetin sanayinin yanında daha aktif bir rol oynaması üzerine odaklandığı vurgulanmaktadır (Tablo 1).³⁵

Enerji konusunda Trump enerji ve madencilik sektörlerinde istihdam yaratmak ve yatırımları artırmak için enerji üretimi konusundaki regülasyonları azaltmak istiyor. Trump ABD'nin petrole sahip olması için ne gerekiyorsa yapması gerektiğini ileri sürerek petrol şirketlerine vergi uygulanmaması gerektiğini de savunmakta. Trump iklim değişikliği konusunda "iklim değişikliği bir şamata" söylemi üzerinden netleştirirken ondan yenilenebilir enerji gibi çevre dostu bir yaklaşım beklenmesi çok gerçekçi değil.

Clinton daha temiz enerji ile yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik olarak çarpıcı vaatleriyle bunun sayesinde çok sayıda yeni iş gücünün ortaya çıkacağını, böylece ABD'nin temiz enerjili bir dünya devi olabileceğini iddia ediyor. Clinton, temiz enerji odaklı bir çerçevede yenilenebilir enerji odaklı bir politika yürütürken, Trump ise aksine daha fazla yatırım ve istihdam sağlanması için mevcut üretimin önündeki regülasyonların azaltılmasına odaklanıyor. Bir anlamda fosil kaynaklara odaklı enerji politikası yürüten Trump'ın aksine Clinton daha yeşil ve doğa dostu bir yerden politikalarını açıklıyor.³⁶

35. "Clinton vs. Trump: Comparing The Candidates' Positions on Technology and Innovation", ITIF, Eylül 2016, http://www2.itif.org/2016-clinton-vs-trump.pdf?_ga=1.244182213.1128733756.1476978902, (Erişim tarihi: 12 Ekim 2016).

36. Jeremy Berke, "Here's Where Hillary Clinton and Donald Trump Stand on Energy Issues", *Business Insider*, 25 Eylül 2016; Luis Colasante, "Clinton Versus Trump: The Biggest Difference in Energy Policy", *OilPrice*, 13 Eylül 2016, <http://oilprice.com/Energy/Energy-General/Clinton-Versus-Trump-The-Biggest-Difference-In-Energy-Policy.html>, (Erişim tarihi: 12 Ekim 2016).

Bütçe Dengesi, Mali Disiplin ve FED

ABD'de gerçekleşecek 2016 Başkanlık Seçimleri İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki en yüksek seviyede ulusal bütçe açığının oluşmasına neden olacak. Federal Bütçe için Sorumlu Komite Kuruluşu (The Committee for a Responsible Federal Budget-CRFB) başkan adaylarının ABD bütçesine etkileri konusunda nihai olarak yayımladığı analiz çalışmasında, Clinton politikasının gelecek on yılda 200 milyar dolar borç artışına, Trump'ın politikasının ise 5,3 trilyon dolar ilave borç oluşmasına sebep olacağı belirtildi. Aynı çalışmada Clinton yönetimi altında mevcut yüzde 77 olan borcun GSYH'ye oranının 2026 yılında yüzde 86, Trump yönetimi altında ise yüzde 105 olacağı vurgulanmakta (Tablo 2).³⁷

TABLO 2. BAŞKAN ADAYLARININ ÖNERİLERİNİN 10 YILLIK MALİ ETKİSİ (TRİLYON DOLAR)		
ÖNERİ	CLINTON	TRUMP
Sağlık Politikaları	-0,25	-0,05
Vergi Politikaları	1,55	-4,50
Harcama Politikaları	-1,55	-
Göç Politikaları	0,10	0,05
Ara Toplam, Teklifler	-0,15	-4,60
Net Faiz	-0,05	-0,70
Toplam Bütçe Etkisi	-0,20	-5,30
Toplam Borç (2026 yılı için)	-23,30	-28,40
GSYH Borç Payı (2026 yılı için)	%86	%105

Kaynak: "Promises and Price Tags: A Preliminary Update", Committee For A Responsible Federal Budget, 22 Eylül 2016, <http://crfb.org/papers/promises-and-price-tags-preliminary-update>, (Erişim tarihi: 12 Ekim 2016).

Başkanlık yarışı ABD Merkez Bankası'nı (FED) nasıl etkileyecek? Aslında bunun tersi belki de daha doğru: FED başkanlık yarışını etkileyebilir mi? Medyaya bakıldığında Cumhuriyetçilerin FED'den pek hazzetmedikleri görülmekte. Hatta Trump Ekim ayında verdiği bir röportajda FED Başkanı Yellen'ı faizleri bilinçli olarak düşük tutarak Obama yönetimi

37. "What Would Clinton and Trump Need to Do to Address the Debt Along With Their Policy Agendas?", Committee For A Responsible Federal Budget, 18 Ekim 2016, <http://crfb.org/sites/default/files/What%20Would%20Clinton%20and%20Trump%20Need%20to%20Do%20to%20Address%20the%20Debt%20Along%20with%20their%20Policy%20Agendas.pdf>, (Erişim tarihi: 12 Ekim 2016).

ile iş birliği yapmakla itham etmiş ve bunun siyasi bir tercih olduğunu söylemişti. Trump'a sorarsanız FED'in politikaları yüzünden borsalarda bir balon oluştu ve ekonomide açıklanan rakamlar da "uydurma".³⁸

FED'in kararları tüm dünya ekonomisini ve finansal sistemi etkileme potansiyeline sahip. Çin ekonomisi yavaşlar ve diğer önemli merkez bankaları istisnasız parasal genişlemeye giderken FED'in faiz artırımı süreci yeni sorunlara gebe. ABD ekonomisi ihracata dayalı değil iç talebe ve hatta hizmet sektörüne dayalı büyüyor. Bu yüzden FED haklı olarak sadece ABD'ye bakarak karar verebilir elbette ama bunun bedelleri olacak. Böyle bir ortamda faiz artırımı doların aşırı değerlenmesine yol açar. Bu da denizaşırı işler yapan Amerikan şirketlerinin rekabetçiliğini azaltıp bunlar üzerinden yine ABD ekonomisini vurabilir. Küresel finans sisteminde oluşacak dalgalanmalar da ABD'ye bankacılık kanalı vasıtası ile yansımaya sebep olacaktır. Ancak ABD'de ekonomi toparlanmaya devam ederken ve çekirdek enflasyon yükselirken FED'in ellerini kavuşturup bir kenardan izleyeceği düşünülemez. Her ne kadar piyasalar FED'in faiz artışına 2013 ortasından bu yana hazırlanıyor olsa da, yine de olası faiz artışının bazı etkileri olacak. Gelişen ülke para birimleri ve faizlerindeki oynaklık artacak, fon akımlarında dalgalanmalar oluşacak.³⁹

Vergi Politikaları

Dünyanın en büyük ticari ve finans merkezi konumunda olan ABD, sahip olduğu ultra zengin sınıfla da küresel sermayenin gidişatını belirleyen önemli bir merkez konumunu koruyor. Bu bağlamda ABD'de gerçekleşen hemen her başkanlık seçiminde, adaylar arasındaki görüş farklılığının öncelikle vergi politikalarıyla ilgili olması artık sürpriz değil. Başkan adayları Clinton ve Trump'ın en sert tartışmaları da vergi politikaları üzerinden sürüyor. Trump genel bir

vergi indirimi politikası önerirken, Clinton ise orta sınıfın yararına ama üst sınıfın da daha fazla ödeyeceği bir vergi politikası öneriyor.

ABD'de gerçekleşecek 2016 Başkanlık seçimleri İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki en yüksek seviyede ulusal bütçe açığının oluşmasına neden olacak.

Başkan adaylarının önerdikleri vergi politikalarının diğer bir özelliği de karmaşık olan vergi sisteminin reforme edilerek daha basitleştirici bir vergi politikasına yönelik vaatleridir. Clinton ultra zenginlerin daha fazla vergi ödemesini sağlayacak ufak değişimler, Trump ise varlıklı aileler ve şirketlere büyük, düşük gelir sınıfına da küçük vergi indirimleri öneriyor. Yeni vergi kurallarıyla Amerikalı şirketlerin merkezlerini ülke dışına çıkarmak suretiyle vergi ödemekten kaçmasını engellemeyi amaçlıyor.⁴⁰ Trump'ın zayıf noktası olarak kişisel vergi beyannamesini hala kamuoyuna açıklamayı reddetmesinden dolayı Clinton bunu fırsat olarak görmekte. Clinton, "Neden vergi beyannamesini açıklamıyor? Belki söylediği kadar zengin değildir. Belki iddia ettiği kadar yardımsever de değildir. Belki Amerikan halkına hiç vergi ödemediğini söylemek istemiyordur" şeklinde ona yüklenmekte. Trump'ın ise son yıllarda vergi ödememiş olması konusunda "Akıllıym da ondan" demesi ilginç. Analistler Clinton'ın Trump karşısında kontrollü, baskın ve mizah yanı kuvvetli bir aday olarak çıktığı konusunda hemfikir ancak kimi yorumcular Clinton'ın kendinden fazla emin görüldüğünü ve ABD halkına ülkeye getireceği değişiklikleri iyi anlatamadığını belirtiyor.⁴¹

38. "ABD Başkanlık Seçiminin Olası Etkisi", *Finans Gündem*, 3 Mayıs 2016.

39. "ABD Başkanlık Seçiminin Olası Etkisi".

40. "Clinton ve Trump'ın Karşılaştırmalı Ekonomi Politikaları", Bloomberg HT, 15 Ağustos 2016.

41. "ABD Başkanlık Seçimi 2016: 5 Soruda Clinton-Trump Tartışması", BBC, 27 Eylül 2016.

Trump, vergi politikasındaki değişikliklerle orta sınıfın refahının artacağı, vergi sisteminin basitleşeceği, Amerikan ekonomisinin büyümesinin sağlanacağı ve en önemlisi olarak gördüğü borç ve açığa neden olmayacağını iddia ediyor.⁴² Gelişmiş ülkeler arasında ABD yüzde 39 oranıyla en yüksek kurumlar vergisi oranına sahip olmasına rağmen büyük şirketlerin ödediği vergi oranlarının bu orana yaklaşmadığı da bir gerçek ki S&P 500 endeksinde⁴³ yer alan şirketlerin gelirlerinin yüzde 33'ü ABD dışından gelmekte.⁴⁴ Trump'ın vergi politikası önerisi birey ve şirketlerin yatırımlarını teşvik edecek türden.⁴⁵

ABD'nin sahip olduğu ultra zengin sınıfıyla küresel sermayenin gidişatını belirleyen önemli bir merkez konumunu koruması, başkanlık yarışında adaylar arasındaki görüş farklılığının öncelikle vergi politikalarıyla ilgili olmasına sebep olmaktadır.

Trump'ın vergi politikası vergi dilimleri ve vergi indirimleri başlıkları altında toplanıyor. Vergi dilimlerini yediden üçe indirmek isteyen Trump ticari vergileri yüzde 15 oranında azaltmak isterken emlak vergilerini ise tamamen kaldırmayı planlıyor. Düşük vergiler yatırıma teşvik aracı olsa da Trump'ın potansiyel gelir kaybıyla ilgili net bir

42. "Trump: Tax Reform That will Make America Great Again - The Goals of Donald J. Trump's Tax Plan", <https://assets.donaldjtrump.com/trump-tax-reform.pdf>, (Erişim tarihi: 14 Ekim 2016).

43. Standart and Poor's 500 endeksi: Amerika'da faaliyet gösteren değeri en yüksek 500 şirketin hisse senetlerinden oluşmaktadır. S&P 500 endeksinin oluşturan şirketler; sermaye, likidite, pazar payı ve karlılık gibi kriterlere göre sektörlerinin en güçlü şirketlerinden seçilir. Amazon, Bank of America, Facebook, Johnson&Johnson Southwest Airlines ve Xerox gibi şirketlerin hisselerini temsil eden S&P 500 endeksi, ABD hisse senedi piyasasının yaklaşık yüzde 75'ini temsil etmektedir. <https://www.gcmforex.com/yatirim-arac-lari/borsa-endeksleri/sp-500>, (Erişim tarihi: 17 Ekim 2016).

44. Myles Udland, "US Companies Don't Pay What They're Supposed to in Taxes — and it's Getting Worse", *Business Insider*, 18 Eylül 2016, <http://www.businessinsider.com/us-company-effective-tax-rate-below-statutory-rate-2015-10>, (Erişim tarihi: 17 Ekim 2016).

45. "Analysis of Donald Trump's Tax Plan", *Tax Policy Center*, Research Report, 22 Aralık 2015. <http://www.taxpolicycenter.org/publications/analysis-donald-trumps-tax-plan/full>, (Erişim tarihi: 17 Ekim 2016).

açıklaması yok. Detroit Ekonomi Kulübü'nde konuşan Trump zenginlerin kendilerine düşen "adil" payı ödeyeceklerini söyleyerek, "Ancak kimse rekabet gücünü düşürecek kadar çok ödeme yapmayacak" ifadelerini kullanmıştı. Orta sınıf odaklı Clinton politikaları mevcut vergi sisteminde çok büyük değişikliğe gitmezken vergi kesilen varlıklı kesim aralığını artırarak vergi dilimlerini yediden sekize çıkarıyor. Buna göre yeni vergi diliminde yıllık 5 milyon dolardan fazla kazananlar yüzde 43,6 oranında vergi verecekler. Beyaz Saray'a "Başkan" olarak dönmek isteyen eski "First Lady", vergilerden elde ettiği gelirleri, düşük ve orta gelirli ailelerden gelen öğrenciler için ücretsiz üniversite eğitime harcamayı planlıyor.⁴⁶

Dünyada gelişmiş ülkeler arasında en büyük kurumlar vergisi oranına sahip olan ABD'deki oranı yüzde 35'ten yüzde 15'e çekmeyi vadeden Trump, yüksek gelir vergisinden alınan oranı da yüzde 40'tan yüzde 33'e indireceğini belirtmekte. Cumhuriyetçi aday bu yolla iş dünyasının sermayelerini ülke içine çekmek istemekte.

Biz, ABD'de üretim yapan şirketleri cezalandırıyoruz ama ABD'ye ithalat yapan şirketler düşük gümrük vergilerimizden faydalanıyor. Ben başkan olduğumda hiçbir Amerikalı şirket yüzde 15'in üzerinde kurumlar vergisi ödemeyecek. Bundan en çok küçük işletmeler faydalanacak. Böylece istihdamı ABD'de tutacağız. Ayrıca Amerikalı şirketlerin yurt dışında tuttıkları trilyonlarca doları ABD'ye geri getireceğiz. Ben istihdam ve servetin bu ülkede kalmasını istiyorum. Biz dünyayla yarış içindeyiz ve Amerika'nın kazanmasını istiyorum. Ben başkan olduğumda ABD yeniden kazanmaya başlayacak."⁴⁷

Trump önerdiği vergi politikasıyla mevcut vergi sistemi ve düzenlemelerin Amerikan firmalarının ülkeden gitmesine neden olduğunu ileri sürerek, "İstihdam kaynaklarımızın bizden çalınmasına engel olmalıyız. Yüzlerce şirket iş-

46. "Hangisinin Ekonomi Silahı Kazanacak? Trump mı Clinton mı?"

47. "Trump'tan Büyük Vergi İndirimi Vaadi".

çileri çıkarıp başka ülkelere gidiyor” demektedir. Başkan olması halinde vergi ve düzenlemeleri değiştirip ticareti daha cazip hale getireceğini ifade etmekte, böylece zenginlerin ülkede kalarak yeni yatırımlar yapabileceğini, işlerini büyüteceğini ve bu sayede de herkesin iş imkanına kavuşacağını belirtmektedir.

Trump’ın vadettiği vergi indiriminin ekonomiye zarar vereceğini savunan Clinton ise onun iş hayatına babasından kalan 14 milyon dolar ile başladığını ve şanslı olduğunu, kendisinin ise orta sınıfa daha fazla yatırım yaparak ekonomiyi kalkındıracağını vad ediyor. Clinton, Trump’ın sunduğu vergi sistemiyle ABD’nin borcunun 5 trilyon dolar artacağını, 3 milyon kişinin işini kaybedebileceğini ve yeni bir ekonomik krizin yaşanabileceğini iddia ederek kendi planlarında 10 milyon kişiye istihdam sağlanacağını ileri sürüyor.⁴⁸ Clinton, küresel finans krizi sonrası toplumun bazı katmanlarında süregelen dışlanmışlık ve yaşanan gelir adaletsizliği hissine dayalı bir ekonomi politikası oluşturmuş durumda. Bu çerçeveden vergi indirimlerinde yüksek gelirli kesimlere daha fazla vergi uygulayarak zengin ve fakirler arasındaki gelir eşitsizliğini azaltma yönü vergi politikası öneriyor. Clinton zenginlerden alınan vergi oranlarının yükseltilmesi, nitelikli iş eğitimleri için harcamaların artırılması ve daha fazla istihdam sağlayan şirketlere yönelik düşük vergi politikaları ileri sürmektedir.

ABD’de mevcut gelir vergisi oranları yüzde 10’dan başlayarak yüzde 15, yüzde 25, yüzde 28, yüzde 33, yüzde 35 ve yüzde 39,6’a kadar yükseliyor (Tablo 3). Trump gelir vergisi dilimleri ve bunlara karşılık gelen vergi oranlarının yediden üçe indirilmesi ve vergi regülasyonlarının basitleştirilmesini teklif ediyor. Trump herkesi kapsayacak bir şekilde vergi oranlarını kademeli olarak yüzde 7’den yüzde 3’e indireceğini, aynı zamanda en üst vergi oranını da yüzde 39,6’dan yüzde 33’e azaltacağını vurgulamakta (Tablo 3). Vergi oranlarını yüzde 12, yüzde 25 ve yüzde 33’e; yüzde 35

olan mevcut kurumlar vergisinin de yüzde 15’e çekilmesini öneren Trump ayrıca veraset vergisinin tamamen kaldırılması ve çocuk bakımı için verilen vergi kredilerinin vergilendirilmesi gibi planlara sahip (Tablo 3).⁴⁹

TABLO 3. BAŞKAN ADAYLARININ ÖNERDİĞİ VERGİ DİLİMLERİ VE KESİNTİLERİ	
CLINTON	TRUMP
9.275 dolar altı kazançlar için yüzde 0	29.000 altı kazançlar için yüzde 0
9.275-37.650 dolar arası yüzde 15	29.000-54.000 dolar arası yüzde 12
37.650-91.150 dolar arası yüzde 25	54.000-154.000 dolar arası yüzde 25
91.150-190.150 dolar arası yüzde 28	154.000 dolar üzeri için ise yüzde 33
190.150-413.350 dolar arası yüzde 33	
413.350-415.050 dolar arası yüzde 35	
415.050-5.000.000 dolar arası yüzde 39,6	
5.000.000 üzeri için ise yüzde 43,6 (yeni bir dilim)	

Kaynak: “Trump v Clinton: Comparing their Economic Plans”, BBC, 16 Eylül 2016.

Kendisi de bir emlak zengini olan Trump, vergi indiriminde en radikal çıkışı emlak vergisinde göstererek bu vergiyi tamamen kaldıracağını vadedmektedir. Clinton ise ABD vatandaşlarının çoğunluğu için bir değişiklik önermezken, yüksek gelir grupları için vergi oranını yüzde 7’den yüzde 8’e artıracığını ifade etmektedir. Böylece, yüksek gelir gruplarından sağlanan ek vergi gelirleri yoluyla düşük ve orta gelir sınıfına yönelik sosyal harcama programları yürütülecek. Clinton kampanyası için zenginlere daha yüksek vergi teması ile 5 milyon dolardan daha fazla kazananlardan yüzde 4 oranında adil paylaşım ücreti uygulamasından bahsetmektedir.⁵⁰

49. “Donald Trump: Tax Plan”, <https://www.donaldjtrump.com/policies/tax-plan>, (Erişim tarihi: 18 Ekim 2016).

50. “Trump v Clinton: Comparing Their Economic Plans”, BBC, 16 Eylül 2016; “Here’s How Much Hillary Clinton’s Tax Plan Would Hit the Rich”, CNN, 11 Ağustos 2016.

48. “Clinton ve Trump Canlı Yayında Karşı Karşıya Geldi”, *Dünya*, 27 Eylül 2016.

Trump'ın öngördüğü vergi politikasında; marjinal vergi oranlarını düşürmek, standart kesinti tutarlarını artırmak ve personel muafiyetlerinin ortadan kaldırılması gibi yeni yatırımların ekonomik büyümeye ivme kazandırmasını sağlamak geliyor. Clinton ise yüksek gelirlilere uygulanan vergi oranları ile çocuk vergi kredisinin yükseltilmesi, çok uluslu şirketlerin vergilendirmesinde değişikliğe gidilmesi ve emlak vergilerinin artırılması gibi vergi reformları gerçekleştirmeyi önermekte. Clinton önerdiği reformlarla üst gelir grubundan sağlanan vergileri düşük ve orta gelirlilere kanalize etmek istediğini belirtmekte. Brookings ve Urban enstitülerinin iş birliğiyle kurulan Vergi Politikası Merkezi'nin analizlerine göre; Trump'ın önerdiği vergi reformunun uygulanması durumunda on yıl içinde vergi gelirlerinde 7,2 milyar dolar ve 2036 yılında ise 20,9 milyar dolar kayba yol açılabileceği ortaya konulmuş. Clinton'ın vergi reformunda ise ilk on yıl içinde 1,4 milyar dolar ve sonraki on yıl içinde de 2,7 milyar dolar gelir artışı olacağı yönünde analiz edilmiş.⁵¹

SONUÇ: EKONOMİ POLİTİKALARININ KÜRESEL YANSIMALARI

Trump ekonomide vergi indirimi, düzenlemelerin esnetilmesi ve ticaret anlaşmalarının sona erdirilmesi üzerine içeride liberal, dışarıda korumacı bir ekonomi politikası ortaya koymaktadır. Söz konusu vergi, ticaret, regülasyon ve enerji reformlarının ABD için yeni bir dönem başlatacağını vurgulayan Trump, "Amerika'nın hiç olmadığı kadar büyük ve güçlü olduğunu tüm dünyaya göstermeye hazırız" iddiasında.⁵² Trump'ın başkanlık yarışını kazanması durumunda ABD siyasetinde otoriterleşme ve kutuplaşmanın ha-

kim olacağı endişesi de mevcut. Trump'ın vergi reformu, devlet harcamalarının kısılması, göçmen karşıtı politikalar, uluslararası ticaret ve sermaye hareketlerine yönelik ekonomi politikaları sonucu, onun muhtemel başkanlığında ABD'nin küresel sistemde görece daha az merkezi bir rol oynamaya başlayacağı öngörülebilir.

Trump süper güç gibi davranan bir ABD yerine küresel anlamda yükselen aktörler karşısında düşüşe geçen bir ülke olmayı kabullenen ve denge siyasetini normal kabul eden Obama dönemine tepki duyan Amerikan sağ seçmenine ülkeyi yeniden büyük bir güç haline getirmeyi vadediyor.⁵³ Özellikle Trump'ın kampanyasının sağ-ırkçı damarın kabarması ve bu eğilimin Amerikan toplumunun birçok farklı kesimine yönelik ortaya çıkmasına aracı olduğunu söylemek mümkün. Cumhuriyetçi Parti'nin başkanlık kampanyası sıklıkla ırkçı, göçmenlik karşıtı ve popülist bir söyleme sahip olmakla eleştirildi. Öte yandan göçmen karşıtlığı ve ırkçılığın ABD'ye has olmadığını, benzer sorunların Avrupa Birliği'nin çoğu ülkesinde de yükselmeye devam ettiğini belirtmek gerekiyor. Örneğin Fransa'da sağcı Ulusal Cephe partisi 2015 yılındaki seçimlerde yüzde 27 oy kazanmış, ülkedeki sağ eğilim artış göstermeye devam etmişti. Halihazırda Avusturya'da da aşırı sağcı Cumhurbaşkanı adayı yaklaşan seçimler öncesinde rakipleriyle arasını açmaya devam ediyor.⁵⁴ Bu yönleriyle Trump'ın aslında son yıllarda Avrupadaki seçimlerde giderek oy oranlarını artıran aşırı sağ partilerin ABD'deki versiyonu olan bir siyasal figürü temsil ettiğini söylemek mümkün. Amerikan yakın siyasi tarihi açısından bir benzerlik bulmak gerekirse pek çok yönüyle Trump 1980 yılında ABD başkanlığına seçilen Ronald Reagan'ı anımsatıyor.

Clinton'ın gerek siyasi gerekse ekonomi politikaları ise Obama yönetimiyle doğal olarak pa-

51. "An Analysis of Donald Trump's Revised Tax Plan", Urban Institute&Brookings Institution, Tax Policy Center, 11 Ekim 2016; "Updated Analysis of Hillary Clinton's Tax Proposals", Urban Institute&Brookings Institution, Tax Policy Center, 11 Ekim 2016.

52. Şant Manukyan, "Trump ve Ekonomi", *Dünya*, 12 Ağustos 2016.

53. Akgün, "ABD Başkanlık Seçimleri: Trump ve Clinton Yarışı".

54. Kılıç Buğra Kanat ve diğerleri, "Amerikan Başkanlık Seçimlerine Doğru-1: Seçim Süreci ve Ön Seçimler", *SETA Analiz*, Sayı: 171, (Ekim 2016).

ralellik sergiliyor. Demokratların neo-Keynesyen ve görece sosyal adaletçi ekonomi yaklaşımları Clinton tarafından da genişletilerek savunuluyor. Trump'ın temsil ettiği popülist Amerikan milliyetçiliği ve korumacılığa karşı liberal uluslararası ticaret temelinde sosyal adalet ve eğitim politikaları ön plana çıkarılıyor. Adaylardan Clinton seçimi kazandığı takdirde ABD'nin mevcut sanayi, ticaret ve finans politikalarında radikal bir kırılma beklenmiyor. Ancak Trump'ın ortaya koyduğu yeni korumacı ve görece içe kapanmacı perspektif iş dünyasında bu tür bir yaklaşımdan fayda sağlamayacak pek çok kesimin uykularını kaçırarak türden.

Adayların seçimi kazanması için ihtiyaç duyduğu oyların önemli bir kısmını oluşturan göçmenler, Müslümanlar, Hispanikler, kadınlar ve siyahi Amerikalıların tutumlarının ne yönde olacağı merak edilmekte. Özellikle Trump'un

ırkçılık, İslamofobi ve yabancı düşmanlığını kışkırttığı yönünde eleştirilere uğraması, buna maruz kalan kesim için Clinton'ı tercih edip etmeme durumunu etkiliyor. Böylece Amerikan toplumu için Trump karşısında yer alan Clinton alternatifinin rasyonalitesi de sorgulanmaya açık hale geliyor.

ABD başkanlık seçimlerinin sonucu kesinleştiği ana kadar tüm dünyada ve Türkiye'de dikkatle izlenecek. Seçim sonuçları başta FED Başkanlığı olmak üzere (hatırlayalım, Trump Janet Yellen ile kesinlikle devam etmeyeceğini belirtmişti) ABD ekonomisinin küresel yansımaları olan birçok kurumsal alan üzerinde önemli sonuçlar doğurmaya namzet. Dolayısıyla sanayileşmiş ülkeler ve diğer yükselen ekonomiler gibi Türkiye'deki kamusal ve piyasa aktörleri de seçimin sonuçlarını muhtemel yansımaları ışığında son ana kadar dikkatle izleyecekler.

Amerika Birleşik Devletleri'nde 8 Kasım 2016 tarihinde gerçekleşecek başkanlık seçimlerinin sıra dışı bir atmosferde devam ediyor olması, seçim sonucunun tüm dünyada merak ve biraz da endişe ile beklenmesine yol açtı. Eski Dışişleri Bakanı ve Demokrat Parti adayı Hillary Clinton, ABD tarihinin ilk kadın başkan adayı olurken, karşısında Cumhuriyetçi Parti adayı ve siyasi arenada hiç kariyeri bulunmayan ultra zengin bir iş adamı olarak Donald Trump yer alıyor.

Başkan adaylarının vadettikleri ekonomi politikaları ABD içinde olduğu kadar uluslararası arenadaki yansımaları açısından da dikkat çekmekte. Hillary Clinton'ın ekonomi politikaları Obama yönetimini devam ettirmeyi öngördüğünden dolayı popüler vaatlerden uzakken, Trump'ın genel ekonomi politikalarında ise oldukça iddialı, popülist ve çelişkili ifadelerle rastlamak mümkün.

Bu çalışmada, ABD başkan adaylarının vadettikleri ekonomi politikalarının ekonomi politik perspektifinden analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda Hillary Clinton ve Donald Trump tarafından önerilen ekonomi politikalarının hayata geçirilmeleri halinde gerek ABD gerekse dünya ekonomisi için potansiyel yansımaları değerlendirilecektir.

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • KAHİRE

www.setav.org